

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Työssäoloehdon pidentäminen 26 viikosta 12 kuukauteen tarkastelujakson pysyessä samassa, 28 kuukaudessa, on erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kannalta kohtuuton muutos, varsinkin yhdistettynä muihin hallituksen tiukennuksiin haavoittuvassa asemassa olevien tilanteeseen.

Kun hallitus aikoo tehdä useiden etuuksien muutoksilla varsinkin määräaikaisen ja osa-aikaisen työn vastaanottamisesta ihmisille taloudellisesti hyvin vaikeaa ja kannattamatonta, on työssäoloehdon kohtuullinen pituus hyvin tärkeä tekijä haavoittuvassa työmarkkina-asemassa oleville. Kun kaukana avoimista työmarkkinoista oleva henkilö lähtee etenemään kohti avoimia työmarkkinoita, hänen on vielä hyvin vaikea saada pysyvää, kokoaikaista työtä monista eri syistä johtuen.

Esitettävä muutos tulisi tosiasiallisesti lisäämään merkittävästi pitkittynyttä työttömyyttä ja sitä, että yhteiskunta omilla toimillaan syrjäyttää työikäisiä ihmisiä työmarkkinoiden ulkopuolelle. Tämä ei ole julkisen talouden kannalta tarkoituksenmukaista, eikä se ole inhimillisesti tarkastellen kohtuullista.

Silta-Valmennus vastustaa työssäoloehdon pidentämistä,. Tarkastelujakson merkittävä pidentäminen helpottaisi negatiivisia vaikutuksia jonkin verran, mutta eivät tekisi muutoksesta silti hyvää.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Esitetyt muutokset johtaisivat erityisesti hyvin haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työmarkkinoille pääsyn merkittävään heikentymiseen nykytilanteessa ja lisäisi siten kasaantuvaa köyhyyttä ja osattomuutta. Yhdistettynä esityksessä mainittuun tulevaan esitykseen

palkkatuetun työn työssäoloehdon kertymisen poistamiseen esitykset tulisivat yhdessä johtamaan yhä useamman henkilön joutumiseen työmarkkinoiden ulkopuolelle. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena sen paremmin työnhakijoiden, työntekijöiden kuin yhteiskunnankaan näkökulmasta. Muutoksilla haettavat säästöt on saavutettavissa muilla tarvittaessa muilla tavoin ilman, että hallitus syrjäyttää ihmisiä pois työmarkkinoilta.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Hallitus suunnittelee suojaosien poistamista. Osa-aikatyö ja jopa keikkatyö on monen pitkäaikaistyöttömän, osatyökykyisen tai muuten haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevan tie työelämään. Usein osa-aikainen työ on myös ainoa työn muoto, mitä haavoittuvassa asemassa oleva henkilö pystyy lähtötilanteessaan tekemään. Suojaosien poisto ei näin ollen houkuttele työttömiä työllistymään, vaan heikentää osa-aikaisen työn houkuttelevuutta ja pitkittää sekä lisää työttömyyttä ja työmarkkinoiden ulkopuolelle putoamista.

Suunniteltu muutos vaikuttaa myös työnantajien tilannetta, sillä usealla alalla on tarve kiireapuun tai työtä tarjolla vain osa-aikaisesti. Suojaosien leikkaaminen vie työvoimaa työnantajilta.

Silta-Valmennusyhdistys vastustaa suojaosan poistoa.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Hallitus esittää työttömyysetuuden lapsikorotusten poistamista. Perusteluna tähän on, että poistaminen lisäisi eri etuuksien samankaltaisuutta, sillä esimerkiksi sairausvakuutuslain perusteella maksettaviin etuuksiin ei lapsikorotuksia sisälly. Tämä ei ole kestävä peruste toteuttaa esitettyä muutosta.

Lapsikorotusten poisto heikentää yhä heikommassa asemassa olevien tilannetta ja lisää lapsiköyhyyttä ja ylisukupolvista, kasaantunutta köyhyyttä. Niiden, joiden tilanne on ennestään vaikea, tilanne vaikeutuu entisestään. Lapsikorotusten leikkausta suunniteltaessa ei ole otettu huomioon lapsen etua ja hyvinvoinnin turvaamista, mikä tulisi huomioida aina lainsäädäntöä kehitettäessä.

Silta-Valmennusyhdistys vastustaa lapsikorotusten poistoa.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Esityksen tavoitteena on esityksen mukaan lisätä kokoaikaisen työn kannustimia. Esitys toki vaikuttaa tämän tavoitteen suuntaisesti, mutta monet esitykseen liittyvät yksityiskohdat samanaikaisesti heikentävät merkittävästi työttömien hakeutumista työhön ylipäätään. Erityisen vahingollisia esitykset ovat kaukana avoimilla työmarkkinoilta oleville henkilöille, joiden osalta esitysten kumulatiiviset vaikutukset tulevat monissa tilanteissa johtamaan siihen, että työhön pääseminen tai jopa työn vastaanottaminen muuttuu mahdottomaksi. Tämä tulee johtamaan siihen, että yhä useampi henkilö syrjäytetään kokonaan työvoiman ulkopuolelle. Tämä on omiaan lisäämään ulkopuolisuutta ja köyhyyttä. Erityisen haitallista esityksessä on heikennykset lapsiperheiden asemaan, jolloin yhteiskunta omilla tietoisilla päätöksillään lisäksi eriarvoisuutta ja kasautuvaa, ylisukupolvista köyhyyttä. Näillä, säästövaikutuksiltaan varsin pienillä tekijöillä on julkisen talouden kokonaisuuden kannalta merkittävä riski lisätä tulevia kuluja mm. lastensuojelun, mielenterveyden haasteiden jne. kautta merkittävästi mahdollisesti hetkellisesti saavutettavaa säästöä enemmän.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Esitykset tulevat vaikeuttamaan varsinkin työvoimapula-aloilla ja paljon osa-aikaista työvoimaa tarvitsevien yritysten työvoiman saantia.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Silta-Valmennusyhdistyksen kanta on, että lain vaikutuksia tulisi arvioida ennen lain säätämistä. Nyt tämä arviointi on toteutettu erittäin puutteellisesti ja mm. lapsiin ja muihin haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvat kielteiset vaikutukset on käytännössä jätetty arvioimatta ja sivuutettu pienen lyhytaikaisen säästön toivossa. Esityksessä kyllä todetaan, että ne tulevat kohdistumaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ja lisäämään köyhyyttä, mutta asian suhteen ei edes esitetä mitään korjauksia. Tätä ei voi pitää tarkoituksenmukaisena lainvalmistelutapana.

Mikäli esityksen mukaiset muutokset toteutetaan, tulee seurata niiden vaikutusta erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin sekä yritysten työvoiman saantiin ja korjata tilanne lainsäädäntöä edelleen kehittämällä.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Useat muutokset ovat ilman muun lainsäädännön kehittämistä ihmisten kannalta kohtuuttomia. Tällaisia esityksiä ei ole kuitenkaan vielä tuotu käsittelyyn. Lakia ei tulisi saattaa voimaan ennen kuin negatiiviset vaikutukset haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten elämään pystytään poistamaan muuta lainsäädäntöä kehittämällä.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Esitettyjen toimien yhteisvaikutus on merkittävä, ja kohdistuu erityisesti jo muutenkin hyvin haavoittuvassa asemassa oleviin. Esitys on annettu hyvin kiireellisellä aikataululla, ja lausuntoaika on poikkeuksellisen lyhyt, vaikka esityksen vaikutukset ihmisiin, heidän toimeentuloonsa ja hyvinvointiinsa ovat merkittävät ja johtavat haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden köyhyyden lisäämiseen, ylisukupolvisen osattomuuden ja köyhyyden lisäämiseen sekä ihmisten tietoiseen syrjäyttämiseen työvoiman ja yhteiskunnan ulkopuolelle. On vaikea ymmärtää, että budjettiaikataulukiire voisi olla peruste tehdä näin merkittävä lainsäädäntöuudistus ihmisten tulevaisuuden kannalta näin heikosti valmisteltuna. Säästötarpeet ja tavoitteet ovat ymmärrettäviä. Ihmisten perusturvallisuuteen ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin puuttuminen tulee kuitenkin valmistella hyvin ja inhimillisesti ja arvioida vaikutukset etukäteen huolellisesti, jotta muuhun lainsäädäntöön tarvittavat muutokset voidaan toteuttaa ennen muutosten voimaantuloa.

Kumlander Kimmo
Silta-Valmennusyhdistys ry